

Kultur & Samfunn

Sensureres i Canada – etter 25 år



Canadas svar på kringkastingsrådet, Canadian Broadcast Standards Council, mener at Dire Straits største hit "Money for nothing" er krenkende overfor homofile og sensurerer låta i landets radiostasjoner – over 25 år etter at den først ble sluppet i 1985. Årsaken til sensuren er at ordet "faggot" nå regnes som upassende, melder aftenposten.no. Låten er skrevet av bandets vokalist Mark Knopfler og Sting, og har blitt framført på alt fra Live Aid til Nelson Mandelas 70-årsdag.

Gazas tårer vinner svensk pris



Vibeke Løkkebergs dokumentar Gazas tårer, vant publikumsprisen under årets Göteborg Filmfestival, som ble holdt mellom 28. januar og 7. februar. Prisen blir kåret blant alle filmer som blir vist under festivalen, og ble stemt fram av de over 130 000 besøkende i år, melder aftenposten.no.



Barnearbeid: I gruver i provinsen Nord-Kivu i Kongo er arbeidsforholdene farlig nær slavearbeid.

FOTO: Pressebilder



Fremskrittets pris: Stoffene koltan og kassiteritt finnes i alle mobiltelefoner. FOTO: Pressebilder



Utrettelig: Luis Moreno-Ocampo er sjefsaktor i Den internasjonale menneskerettighetsdomstolen i Haag (ICC). FOTO: Pressebilder



Svarer ikke: Mobilselskapet Nokia får viktige råstoffer til sine produkter fra denne gruve, men selskapet vil ikke gi klare svar om hva de gjør for å hindre utnyttning. FOTO: Pressebilder



Grønn bølge: Filmen The Green Wave tar for seg opprøret i Iran etter valget i 2009.

FOTO: Pressebilder

Menneskerettigheter på film

Dokumentarfestival med sitt beste år hittil

Filmfestivalen Human Rights, Human Wrongs kommer som en naturlig konsekvens av den økende interessen for både menneskerettigheter og dokumentarfilm.

Av Fredrik Giertsen

Denne festivalen er et samarbeidsprosjekt mellom Oslo Dokumentarkino og Menneskerettighetshuset, og ble første gang arrangert i 2008. Årets utgave gikk av stabelen i dagene 2.-6. februar på Parkteatret på Grünerløkka, der Oslo Dokumentarkino holder hus til daglig. Etter åpningsdagen, der man blant annet kunne se filmen *Blood in the Mobile*, ble de neste fire dagene viet konkrete temaer: hen-

holdsvis "rettsoppgjør og forsoning", "uten beskyttelse", "ytringsfrihet" og "ressurskonflikter".

Mobiltelefon til blodpris

Blood in the Mobile var en av festivalens mest promoterte filmer. I den stilles spørsmålet om hvorvidt produksjon av helt vanlige mobiltelefoner er med på å finansiere stridende militser i Den demokratiske republikken Kongo. Vi følger filmskaperen, danske Frank Poulsen, som tar seg helt fram til gruvene i Bisie i den kongolesiske provinsen Nord-Kivu. Her graves det etter koltan og

kassiteritt, som finnes i alle mobiltelefoner. Poulsens reise avdekker barnearbeid knyttet til utvinningen av disse mineralene, og forhold som ligner svært på regelrett slaveri, fordi arbeiderne faktisk blir avkrevd store summer om de vil forlate leiren.

Bisie er en av flere hundre slike gruver i de østlige deler av Kongo. Fra denne gruve alene utvinnes mineraler til en verdi av 70 millioner dollar i året. Filmskaper Poulsen har selv, i likhet med hver tredje mobilbruker i verden, en telefon fra det finske selskapet Nokia. De er kjent for å profilere seg som et selskap

med sosialt ansvar, men når Poulsen drar til hovedkontoret deres for å konfrontere dem med forholdene i Bisie, blir han ikke akkurat møtt med åpne armer.

Folkene bak *Blood in the Mobile* har vist stort mot når de reiser inn i Kongos jungel, men de er allikevel ikke tøffe nok når de konfronterer Nokia med sine funn, og jeg er litt usikker på om de helt lykkes med å legge skylda for den forferdelige borgerkrigen i Kongo på forbrukere og produsenter. Men filmen har gode anløp, og makter på et vis å sette tingene i sammenheng, om enn noe forenklet.

Den vanskelige forsoningen

De som følger nøye med, vil oppdage at enkelte at de andre filmene på fes-

tivalen har vært vist i Norge før, på andre festivaler eller på TV. En av dem er *War Child*, der man møter rapperen Emmanuel Jal som har en fortid som barnesoldat (se omtale på neste side), og en annen er den glimrende vannfilmen *Flow*. Av andre aktuelle og interessante filmer

av den utrettelige sjefsanklager ved ICC-domstolen i Haag, Luis Moreno-Ocampo.

ICC motarbeides av en del stormakter, men den forsøker å håndheve det innlysende prinsippet om at forbyrtere ikke bør slippe unna ansvar for sine gjerninger. Og hvem

“ De ansvarlige har vært dyktige til å finne filmer og ikke minst spennende deltakere til paneldebattene.

kan nevnes *WikiRebels* og *The Green Wave*, hvorav sistnevnte er en delvis animert film om urolighetene i forbindelse med valget i Iran i 2009.

Det skal ikke nektes for at de fleste filmene på programmet er temmelig deprimerende, og mange har fryktelige bilder som ikke så lett lar seg glemme. For min del var det temaet "rettsoppgjør og forsoning" som vekket nysgjerrigheten mest gjennom filmene *Prosecutor*, *Impunity*, *War Don Don* og *Facing Genocide*. Mens de tre sistnevnte tar for seg konkrete forsøk på forsoning i henholdsvis Colombia, Sierra Leone og Kam-

bodsja, så er *Prosecutor* et portrett vet: kanskje må Nokia allikevel en dag stå skolerett foran en domstol og forklare hvorfor de lot som om de ikke visste hvordan de nødvendige råvarene ble utvunnet? ICC representerer visjonen om at ingen bør slippe unna straff. Det er tydelig at denne festivalen virkelig har funnet sin form i år, og de ansvarlige har vært dyktige til å finne filmer og ikke minst spennende deltakere til paneldebattene. Det er bare å håpe at flere vil finne veien til Oslo Dokumentarkinos arrangementer både under festivalen og ellers i året, for her er det mye å lære.

Historien om en barnesoldat

Stærk dokumentar om krig, vennskap og overlevelse



Emmanuel Jal står på Cosmopolite-scenen etter at filmen "War Child" ble vist under Human Rights Human Wrongs-filmfestivalen.

Med dundrende, afrikansk-preget hiphop-musikk starter filmen *War Child* som gir oss et innblikk i artist Emmanuel Jals tanker om det å returnere til et krigsherjet Sudan og møte familien sin etter 18 år i utlandet. Hans barndom ble stjålet fra ham, og nå vil han fortelle hvordan han mot alle odds overlevde fem år som barnesoldat.

Tekst og foto: Elizete Fonseca Lima

Emmanuel Jal ble født i Sør-Sudan rett før borgerkrigen mellom det muslimske nord og det hovedsakelig kristne sør brøt ut for alvor i 1983. En krig som etterlot seg to millioner døde, fire millioner på flukt og rundt 10 000 barnesoldater. Jal var én av dem. I filmen "War Child" følger vi Jal på hans reise fra England tilbake til Sør-Sudan etter 18 år i utlandet. Vi får være med når han møter sine søsken, sin far og sin bestemor etter nesten to tiår.

Da Jal var syv år, ble moren hans drept og faren hans ble medlem av opprørsgruppen Sudan People Liberation Army (SPLA). Han måtte etter hvert flykte til en flyktningleir i Etiopia, der han ble rekruttert som soldat for SPLA og trent til å slåss i krig. Etter at det brøt ut krig også i nabolandet, ble han tvunget tilbake til Sudan der han vervet seg til SPLA.

– Jeg hadde ikke noen barndom. I løpet av de fem årene som barnesoldat ville jeg bare drepe så mange arabere og muslimer som mulig, forteller en sterkt preget Jal i filmen.

Filmens om Jals historie ble vist under filmfestivalen Human Rights Human Wrongs i Oslo, som varte fra 2. til 6. februar (se forrige side).

Barnesoldatens fortelling

Etter hvert som krigen tiltok i styrke og brutalitet, rømte Jal. I tre måneder måtte han motstå trangten til å spise

menneskekjøtt. Han overlevde på det lille som den afrikanske bushen hadde å tilby: åtseldyr, insekter, fugler og slanger. Av hundrevis av de som la ut på flukt, ankom kun 16 byen Waat. Her møtte han den britiske hjelpearbeideren Emma McCune som adopterte ham og smuglet ham til Kenya. Der fikk han begynne på skole. Men bare måneder senere døde adoptivmoren i en bilulykke. Vennene hennes hjalp Jal videre med studiene, som han fullførte.

Med tiden flytter Jal til England, oppdager rap-sjangeren og begynner å synge. Tema i låtene han lager, er opplevelsene og tankene rundt hans dramatiske liv. Jal oppnår etter hvert internasjonalt ry som rapper og hiphop-artist.

– Det skal mye til ikke å bli rørt og opprørt over denne filmen. Det er en sterk tankevekker om krig, kjærlighet, fortvilelse og ikke minst overlevelse. Undertegnede har sett filmer som har gjort meg forbannet på og oppgitt over på verdenssamfunnet, men det hender ikke ofte at en film rører meg til tårer, slik denne gjorde.

Det forekommer sterke bilder, så dette er ikke en film for de minste barna.

når han synger. Det virker som om han alltid vet hva han skal si. Og til tross for at han til tider virker emosjonelt distansert fra det han forteller om, har han en tydelig og sterk tilstedeværelse på lerretet.

Det skal mye til ikke å bli rørt og opprørt over denne filmen. Det er en sterk tankevekker om krig, kjærlighet, fortvilelse og ikke minst overlevelse. Undertegnede har sett filmer som har gjort meg forbannet på og oppgitt over på verdenssamfunnet, men det hender ikke ofte at en film rører meg til tårer, slik denne gjorde.

Det forekommer sterke bilder, så dette er ikke en film for de minste barna.

Ordforklaring

Opprør - når folket gjør voldelig motstand mot myndigheter eller andre med makt. Eksempel: Folket gjorde o- mot juntaen.

Ydmyk - beskjeden, forsiktig. (Ydmyk er det motsatte av arrogant, overlegen.)

Tilta - øke, bli sterker, bli større.

Ry - rykte, omdømme, berømmelse.

Om filmen

Produksjonsår: 2009

Språk: Engelsk (uten undertekst)

Regissør/ Produsent: C. Karim Chrobog

Produsenter: Afshin Molavi, Dal LaMalagna, Jeff Weingarten, Roshanak Ameli-Tehrani, Richard Boden og Ulf Gartzke.

lettnorsk:

Bra festival viste filmer om krig og opprør

Det kom en ny festival til Oslo i 2008. Den heter Human Rights, Human Wrongs. Festivalen viser dokumentarfilmer om krig og urettferdighet og hva vi kan gjøre for å stoppe dette.

I år varte festivalen fra 2. til 6. februar. Det

var mange gode filmer på festivalen. Filmen *Blood in the Mobile* viser hvordan det er i noen gruver i Kongo. I disse gruvene må folk jobbe nesten som slaver for å finne koltan og kassiteritt. Det er stoffer som finnes i alle mobiltelefoner. De som lager filmen prøver å spørre Nokia om hvorfor de

kjøper fra disse gruvene, men ingen i Nokia vil svare.

Festivalen viste også filmer om opprøret i Iran i 2009, om en barnesoldat fra Sudan og om menneskerettighetsdomstolen i Haag (ICC) og flere andre.